

ÚHEL POHLEDU

Respekt a důvěra

Česko-německá deklarace, která byla podepsána před 25 lety, funguje a pomáhá dodnes

TOMÁŠ KAFKA
velvyslanec České republiky v Berlíně

ANDREAS KÜNNE
velvyslanec Spolkové republiky Německo v Praze

Není to ještě tak dávno, co Češi a Němci jen stěží dokázali pohlížet na vzájemné vztahy jinak než optikou minulosti. A neměli přitom na mysli dlouhá století plodné společné historie v srdci Evropy, nýbrž zejména období mezi rokem 1938 a poválečnou dobou. Zdálo se, že období okupace, holocaustu a vyhnání snad nikdy nepřestane ovlivňovat aktuální společenskou situaci v obou zemích. V souvislosti s touto minulostí, jež neustále zasahovala do přítomnosti, panoval v lepším případě pocit bezmoci, v horším případě dokonce pocit strachu.

Proto není divu, že si obě společnosti postupem času našly náhradní kolbiště s cílem vyřešit a překonat historické konflikty jinými prostředky. Pro Čechy to byly fotbalové stadiony ve snaze konečně porazit ty údajně neporazitelné Němce, pro Němce zase hokejové arény, spojené s touhou ukázat favorizovaným Čechům, zač je toho loket. I když se některá z těchto vítězství stále ještě oslavují, můžeme s úlevou konstatovat, že se oba národy po revoluci snažily tuto dobu nechat za sebou a konečně se se společnou minulostí vyrovnat.

Opravdový zlom

První snahou o průlom na tomto poli byla již v roce 1992 československo-německá Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci. Opravdového zlomu se však podařilo dosáhnout v roce 1997, kdy vlády a později také parlamenty obou zemí schválily Česko-německou deklaraci o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji a vdechly jí život založením Česko-německého fondu budoucnosti.

Ústředním bodem tohoto dokumentu, který se měl věnovat především budoucím vztahům, byla právě společná minulost. Minulost, jež se po mnoho století nesla ve znamení opravdové pospolitosti a vzájemného obohacování česky a německy mluvícího obyvatelstva v části světa, kterou vý-

Tak na budoucnost! Podpis česko-německé deklarace zaplil 21. ledna 1997 český premiér Václav Klaus (vlevo) a německý kancléř Helmut Kohl jaksepatří pivem. Stalo se tak v pražské restauraci U Modré kachničky. FOTO ČTK

stižně označujeme jako „střední Evropa“. V roce 1997 však stále ještě existovaly důvody, kvůli nimž se na sebe Češi a Němci dívali s jistou dávkou podezřívavosti. Co když Němci přece jen usilují o „čtvrtou říši“ nebo o vrácení Sudet? Popírají Češi vyhnání Němců? Nalezení shody v podobě formulace zdůrazňující, že minulost nesmí v budoucnu zatěžovat vzájemné vztahy, je nutné považovat za diplomatický majstrštyk.

Ministři zahraničních věcí obou našich zemí, Jan Lipavský a Annalena Baerbocková, ve včerejším společném prohlášení zdůraznili, že se společná deklarace zasloužila o respekt a důvěru mezi našimi zeměmi. Vsadila totiž na oba tyto aspekty – jak na respekt, tak na důvěru – a odmítla pokračování starých konfliktů. Navíc vytvořila nástroje, jako je například Česko-německý fond budoucnosti a Česko-německé diskusní fórum, které umožnily napříč hranicemi budovat a prohlubovat respekt a důvěru také v rámci každodenního setkávání Čechů a Němců. Vznikl tak dobře financovaný institucionální rámec pro

Nalezení shody v podobě formulace zdůrazňující, že minulost nesmí v budoucnu zatěžovat vzájemné vztahy, je nutné považovat za diplomatický majstrštyk

”

každodenní spolupráci založenou na stále silnější a silnější důvěře.

Mnoho příkladů potvrzuje, že společná deklarace funguje a pomáhá dodnes. Za zmínku stojí jak nespočet českých iniciativ usilujících o probádání společné minulosti, které s úžasnou samozřejmostí spolupracují s bývalými německými obyvateli a jejich potomky, tak i rozmanité a úspěšné iniciativy Fondu budoucnosti. Dal-

ším důkazem je také skutečnost, že dnes český a německý velvyslanec píší společný článek věnovaný tomuto tématu. Z historického pohledu se jedná o marginálii, v době před podpisem Deklarace by to však bylo naprosto nepředstavitelné!

Dobrý soused a spojenec

Je pravda, že Češi a Němci – stejně jako ostatní Evropané i všichni naši současníci – stojí před obrovskými výzvami. V roli onoho kolbiště, na němž je nutné obstát, jsme minulost už dávno nahradili budoucností. V době, kdy se interpretace historie stává na jiných místech našeho kontinentu stále častěji nástrojem politického boje, se jedná o opravdový výdobytek. V rámci česko-německých vztahů jsme dosáhli mnoha úspěchů. A při pohledu na všechny úkoly, které nás v budoucnu čekají, je velmi důležité a zároveň uklidňující se alespoň na chvíli zastavit a uvědomit si, že těmto výzvám nečelíme sami a že máme hned v sousedství dobrého přítele a spojence, který nám pomůže budoucnost lépe chápat a zvládnout.

Ukrajina a Rusko: pesimismus narůstá

Co se ruských hrozeb Ukrajině týče, tak pro uplynulé dny je typický nápadný nárůst fatalismu a pesimismu. Stále více analytiků píše, že Putinův vpád na Ukrajinu je už hotová věc. A nakonec to ve středu řekl i americký prezident Joe Biden. Z pohledu analytiků je to pochopitelné, že to připouští americký prezident, je ale z taktického pohledu chyba. Prezident a analytik nebo komentátor – to jsou dost rozdílné role. Zvláště, představuje-li Biden stále ještě vojensky a ekonomicky největší mocnost světa.

Wolfgang Münchau ve sloupku pro Eurointelligence.com píše, že tragédií Evropy je, že se Německo nepostaví Rusku a že se EU nepostaví Německu. Na ruské invazi na Ukrajině bude leckdo trtit, ale EU nejméně. Invaze nechtěně obnaží hluboké rozdělení EU. „Nechtěně“ proto, že to není hlavní Putinův cíl. Putin nechce barevné revoluce na své periferii a už vůbec nechce, aby mu přerostly do ruské politiky. A chce nárazníkovou zónu mezi NATO a Rus-

kem, kam má patřit nejméně Bělorusko a Ukrajina.

Rusko se vždy řídí strategickými zájmy. EU si žádné ani nedefinuje. Strategie znamená ochotu krátkodobě zaplatit za dlouhodobé cíle. Německá politika se zaměřuje na krátkodobé cíle. Když se někdo soustředí například na export aut, není schopen tomu nadřadit jiné zájmy.

Po invazi na Ukrajinu může Německu a dalším evropským zemím dojít zemní plyn. Poslední německé jaderné elektrárny se mají vypnout na konci roku. Zelení na tom budou trvat. Investice do obnovitelných zdrojů nejde zařadit tak rychle a obnovitelné zdroje je navíc třeba kryt dalšími záložními zdroji na plyn. Ruský plyn.

Až Rusko zaútočí, bude podle Münchaua Německo na straně appeasementu. Bude vetovat návrh na vyloučení Ruska ze světového platebního systému SWIFT.

Až Rusko zaútočí, budou podle Münchaua Evropané fňukat a stěžovat

MONITOR

JANA MACHÁČKA

si, že nejsou pozváni k různým jednáním. Tak to dopadá, když se nechá strategické myšlení a plánování na jiných.

Podle komentáře Waltera Russella Meada v deníku The Wall Street Journal už zbývá jen jediná možnost, jak ruské invazi na Ukrajinu zabránit: rozmístit americká a koaliční vojska k obraně Ukrajiny, protože válčit s USA – k tomu není Putin ochoten ani připraven. Tuto možnost – obranu Ukrajiny – ale všichni ve Washingtonu zcela vylučují.

Historie to zhodnotí podobně jako appeasement ve 30. letech. Pro Francii a Británii byla válka tak dlouho nemyslitelná, až se stala nevyhnutelnou. Inva-

Ukrajiny a sankce Západu to nezvrátí – je to pravděpodobný scénář. Američtí spojenci v indo-pacifické oblasti jsou z něj zděšeni. Čína i Severní Korea budou povzbuzeny.

Obě americké politické strany přečunují efekt sankcí. Evropa je natolik závislá na ruských energiích, že sankce budou nutně omezené. I země jako Kuba nebo KLR jsou schopny přežít mnohem tvrdší sankce, než jakým bude kdy čelit Rusko. Amerika musí uzavřít bezpečnostní svazky se Švédskem a Finskem, více chránit baltské státy a vylepšit vztahy s Tureckem. To je jediné, co udělá na Putina dojem.

Biden musí udělat maximum pro to, aby obnovil americkou kredibilitu. Místo toho se vydal před pár dny do At-

DOPISY REDAKCI

Jsmo svědky plíživé likvidace železnice

Ad LN 20. 1.: Sleva a sleva

Ministr dopravy Kupka (ODS) chce změnit celoplošné slevy pro důchodce ze slevy 75 procent na 50 procent. Na tom prodělá životní prostředí, místní podnikatelé (restaurace atd.), návštěvnost muzeí a zámků. Je zajímavé, že se na slevy důchodců sahá celoplošně a přitom v Pražské intergovorné dopravě, která nyní zahrnuje více než celý Středočeský kraj, jezdí v autobusech, zdůrazňují pouze v autobusech, cestující starší sedmdesáti let zcela zdarma, ale ve vlacích za hranici Prahy musí cestující nad 70 let věku platit a budou platit ještě více. Jedná se o cílenou tarifní a frekvenční plíživou likvidaci železnice.

Je to cílené vyhánění starších lidí z vlaků, aby je pak vlakům nepřátelský Středočeský kraj pod vedení PirSTANu mohl dál rušit.

Předražené jsou i doplňkové pásmové kupony PID, které po zdražení likvidují frekvenci ve veřejné dopravě. Od prosince jezdí autobus v tarifu PID dokonce z Černého Mostu přes Turnov až do Harrachova, v Turnově končí pásmo PID 11, takže důchodce 70+ jede až do Turnova zcela zdarma – na rozdíl od vlaku. To samé do Kutné Hory atd. To panu Kupkovi ani slavným šetřílkům od STANu jaksi nevádí. Hlavně poškozdit co nejvíce vlaky.

Martin Kubík, Praha

Opomenutý sir Simon

Ad LN 19. 1.: Oceněná ikona

Ve střeďečím vydání LN byla na titulní straně uveřejněna fotografie Magdaleny Kožené se zprávou o jejím převzetí čestného doktorátu JAMU v Brně. Zcela byla opomenuta skutečnost, že totéž ocenění spolu s ní převzal i její manžel sir Simon Rattle, světoznámý dirigent, který se ve svém poděkování vyznal ze své lásky k české hudbě a k rozhodující úloze, kterou v jeho životě hrála. Vůči siru Simonovi to bylo velmi nezdvořilé a nesvědčící to o účtě a vážnosti, kterou by takové osobnosti měly v našem národě mít.

PhDr. Eva Ryšáková, Praha

Dopisy jsou redakčně kráceny.

Své příspěvky posílejte do rubriky Názory na adresu LN, Karla Engliše 519/11, 150 00 Praha 5 - Smíchov nebo e-mailem na adresu dopisy@lidovky.cz.

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce

lantu, aby pronesl nejvíce polarizující řeč svého prezidentství, takže Putinovi se jen potvrdilo, že Amerika je paralyzovaná. Na obranu míru ve světě musí Biden zařadit mír doma a připravit politiku vůči Rusku, která bude mít jasnou nadstraničskou podporu, která bude jasně a zřetelně vidět. Biden musí vysvětlit Americe, že prázdniny od dějin skončily. Západ čelí stejné agresivní a nebezpečné Moskvě a Pekingu jako za studené války a americký prezident musí zařadit, aby to všem došlo.

A současně musí Biden otevřít zadní vrátka americkým vztahům s Ruskem, které nějakým způsobem uznají novou sílu Ruska. Tiché konverzace seniorních lidí z USA a Ruska za zavřenými dveřmi budou prý podle Meada důležitější než oficiální návštěvy a tiskovky. Pokud pokus zastrašit Rusko sankcemi selže, bude něco takového lepší i pro Ukrajinu.

Autor je předseda správní rady Institutu pro politiku a společnost